

Leerrede over Habakuk 3: 2 uitgesproken op Woensdagavond 4-2-1953 te Schiedam door ds. H. Hofman.

Zingen: Ps. 106: 4

Lezen: Habakuk 5

Voorrede.

Vooraf wil ik zeggen, dat ik Maandag jl. eerst op reis ben gegaan. Hoewel dat hier en daar wel de ronde heeft gedaan, zijn er op Sliedrecht geen bijzondere omstandigheden. Het dorp staat aan de binnenkant van de dijk blank. In het gebouw waarin Bogaard sprak, staat ongeveer een halve meter water. Wel is er een vrouw van 82 jaar, die onder ons kerkte, verdronken. Op Alblasterdam zijn geen doden te betreuren, en zover ik heb kunnen vernemen ook in heel onze gemeenschap niet.

Gisteren ben ik in Rotterdam-Zuid aangegaan bij de familie Luyk, die de meesten onder ons wel kennen. De familie van die vrouw woonde in Stavenisse. Toen ik kwam, was juist haar broer bij haar aangekomen. Haar vader is verdronken, haar moeder, haar schoonzuster en een kind daarvan. Die broer had voor zijn ogen het huis waar zijn vader, moeder, vrouw en kind in waren, zien instorten. Alles jammerde en huilde. Die man vroeg: "Zou u misschien met ons op de knieën willen?" Ik heb mijn knieën gebogen en heb onze schuld voor God liggen belijden en heb gebedeld of die mensen genade mochten hebben. Toen heb ik aan vrouw Luyk bemerkt, die haar vader, moeder, schoonzuster en nicht kwijt was, dat er bij haar genade was. Wat heb ik dat groot gevonden! Niets te zeggen in wát God ook over ons brengt; onder alle smart en lijden een zwigende mond voor Zijn Majesteit te mogen hebben.

Voor bezoek aan andere mensen die onder ons kerken heb ik nog geen gelegenheid gehad, want het reizen is moeilijk. Hoe het met hen en hun familie is weet ik ook niet. Daar zal ik deze week nog naar informeren.

Dat vers, dat wij zo-even zongen:

Wij hebben God op 't hoogst misdaan;

Wij zijn van 't heilspoor afgegaan.

hebben wij afgelopen Zondagavond ook gezongen, en ook gisteren. En bij alle vermoedens over de omvang van deze nationale ramp, is het nog veel erger dan men vermoed heeft. Nog steeds komen er berichten door van nog meer ellende. De slag, die God gegeven heeft, is zó schrikkelijk aangekomen, dat wij wel kunnen zeggen, dat er een schok door ons hele volk is gegaan. Nu heeft dit mij wel het meest bezet: als God er Zich niet rechtstreeks in bewijst en het heiligt, dan kunnen wij wel kermen: "o, het is verschrikkelijk", maar dan gaan wij, dat hebben we ook in de oorlog gezien, tóch gewoon weer door. En als er geen wederkeer tot God is, dan volgen er nog ernstiger slagen. Want Zijn toorn is zó groot, dat het niet is uit te spreken. Wij hebben er al jaren lang, wanneer het in de stof voorkwam, over gesproken dat hier te lande Christus buiten de deur is gezet, én van de kerk én van de staat. Verder zijn wij niet in bijzonderheden getreden wat er op alle terrein zoal te doen was. Dat hebben wij aangemerkt als bijzaken. De hoofdzaak is: wij zijn geen christennatie meer maar een neutrale staat. Zó bewegen wij ons als Nederlanders. Hoewel wij een volk zijn dat is vrijgekocht door de Heere. Wij kunnen wel zeggen mede als door het bloed der martelaren. Daardoor zijn wij een vrije, een christennatie geworden. Maar men heeft Gods woord verworpen en is een neutrale staat geworden. Een iegelijk heeft zich een weg uitgekozen die hem recht scheen, maar buiten de Heere. De oorlog is voorbij en nu volgt zo'n nationale ramp. Men zegt dat het aantal slachtoffers

al boven de 1.200 is. Vanwege de grote verwoesting is er, als in eenheid tussen de kerken en mede van overheidswege, besloten om komende Zondag, Gods dag, te besteden tot verootmoediging. Dat er nu ook wáre verootmoediging ware. Want als dat er is, dan zal God, al is er nog zo'n toorn bij Hem, Zich in gunst tot ons wenden. In Nineve was het in een dag of wat besteld; het duurde daar geen jaren. De goddeloosheid was buitengewoon groot. Maar toen Jona kwam om te prediken, namen zowel de koning als de onderdanen het zó ter harte, dat mens noch beest spijs of drank mocht smaken en alles sterk moest roepen tot God. En al wenste Jona dat God de stad verdeed, zo deed God het toch niet. En al was het bij Achab maar een oppervlakkige, uitwendige persoonlijke bekering, waaruit hij zich met een zak bekleedde en berouw had over zijn boze daden, zo wendde God zich nochtans van de hitte van Zijn toorn, en is dat kwaad dat God gesproken had, niet in de dagen van Achab, maar na zijn dagen gekomen. Zo is er dan bij God in alle toorn nog barmhartigheid. Maar dát is de weg: verootmoediging voor Zijn Majesteit.

Ik vraag uw aandacht voor een woord Gods. Er is in mijn hart om er zo over te spreken, dat een ieder er iets van zou verstaan, enerzijds wat God van ons vraagt en wat ons betaamt, en anderzijds wat God kan en ook wil doen als er bij ons verootmoediging is. Het woord onzer overdenking vindt gij in het ons zo-even gelezen 3e hoofdstuk van Habakuk en wel het 2e vers, waar Gods woord aldus luidt:

HEERE! als ik Uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd; Uw werk, o HEERE! behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren; in den toorn gedenk des ontfermens.

Laten wij nog vooraf zingen het 9e vers van Ps. 51.

Leerrede.

De profeet Habakuk is niet alleen geweest een kenner van God in de werken van Zijn genade tot zaligheid, maar hij kende God ook daarin dat Hij de zonde haat en straft en daaruit de zaken, zoals die in Juda en Jeruzalem waren, niet zou laten zitten. Dat waren niet de eigen gedachten van die man, of dat hij het van horen zeggen had. Hij wist dat persoonlijk vanuit God. "Heere als ik uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd." Het was dus niet zó, dat toen de Chaldeeën kwamen, hij tóén met vrees bevangen werd. Want mogelijk heeft Habakuk zelf het niet meer beleefd dat de Chaldeeën, de Babyloniërs kwamen en de inwoners van Juda en Jeruzalem hebben weggevoerd naar Babel. Hij had uit de mond Gods gehoord dat de Chaldeeën zouden komen. Het zou een snel volk zijn, en er zou in die strijd geen geweer zijn. De inwoners van Juda zouden uit hun land gebannen worden, en Jeruzalem zou tot een verwoesting worden. Dat wist die man bij God vandaan. Dat noemt hij hier: "Heere als ik uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd." Het één is aan het ander verbonden.

Hij is ook niet iemand geweest, die een tekst had, of een woord en nu op de borst sloeg: "je zult eens zien wat er komt, want dat wéét ik." Nee, die man heeft niet in hoogmoed gewandeld; hij is niet de straat op gegaan met de bijzondere genade, dat hij wist wat anderen niet wisten. Want als wij waarlijk van God aannemen, dan geschiedt dat niet: zo maar, zo maar; terwijl wij onszelf leven in hoogmoed en vleselijkheid! Dat gebeurt onder de hand van Gods Majesteit. Waar wij ten diepste vernederd en helemaal uitgeschakeld en aan de kant gezet worden, daar houden de gedachten van de mens op. En waar dan alles wat van de mens is aan de kant ligt, en men als een verslagene ter aarde ligt: "wat zal er gebeuren? Ik weet het niet!", geschiedt het dat God opent, en uit Zijn voornemen openbaar brengt. Dat zien we bij al de profeten.

Nu heeft God mij persoonlijk nooit in kennis gebracht wáármee Hij zou komen; met water, of met hongersnood, of met pest of met oorlog. Gij weet wel, dat ik daar nooit in het bijzonder over gesproken heb. Maar ik heb wel in die tijd, toen het oordeel van God zo zwaar op mij lag, uitgeremd: "O, als Gij het zeewater laat stromen van de Schelde tot de Dollard, tot aan de grenzen, dan hebben wij niets te zeggen." Toen die ellende op mij was, heeft mijn vader die weken met mij doorgeworsteld, nacht en dag. Nu werd die man jl. Zondagnacht in Sliedrecht uit bed geklopt met: "zo snel mogelijk uit bed, want het is hoogst gevaarlijk." Hij uit bed, zich aangekleed en hij stapt met een zaklantaarn de dijk op om te kijken hoe het was. Het water stond al boven aan de dijk, twee uur vóór de hoogwaterstand. Zijn eerste gedachte was aan die tijd, toen ik soms als een worm over de grond lag te kruipen en mijn ingewanden in elkaar gewrongen werden als een zemenlap, en het woord van God was, dat wanneer die dag zou aanbreken, waar Hij over uitgeroepen had, een iegelijk zou zijn als ik. Dat kwam ineens in zijn gedachten terug. Hij zei tegen mij: "ik heb daar als versteend gestaan, dat kon nu het einde wel eens zijn; heel Nederland er onder."

Nu heb ik nooit gezegd dat God door watervloeden zou verwoesten, maar ik heb in die tijd, toen die zaken op mij werkten, wel gezien: alles was zwart van het oordeel; de ramen waren dicht gespijkerd, alles was in het zwart, verslagen, vermagerd van ellende. Ik heb die dingen meermalen verteld, hoe het voor mij was: gelijk het staande koren rijp was, de boer komt met zijn sikkel om het af te maaien. En het woord Gods tot mij was dat de oogst rijp geworden was. In die tijd - er was genade, want ik was een totaal verslagene, alles van mij was weg - is het bij mij geweest, zoals wij lezen van Aaron. Die stond, met het gouden wierookvat met vuur en reukwerk daarin, tussen de levenden en de doden. Voor mij is er toen ook gelegenheid geweest - alles was onder de rechten van God uitgezuiverd - dat ik uit Zijn genade heb gestaan als met het gouden wierookvat en met reukwerk voor Zijn aangezicht, en met vuur van Zijn altaar. Want ik kon de ondergang van mijn volk en mijn geslacht niet aanzien. Ik heb daar toen gestaan als tussen de levenden en de doden. Toen is er tot twee keer toe aanraking van Zijn Majesteit geweest: "Ik heb uw aangezicht opgenomen in deze zaak", alsook: "Ik zal u uw bede geven". Dat was toen ik 27 jaar oud was en nog maar kort een geredde ziel had. De tweede keer is geweest in het eerste jaar dat ik hier in Schiedam was. Ik had heel de nacht over de grond gelopen en 's morgens werd de nood zo hoog. Dan was ik boven, dan beneden, dan voor, dan achter, totdat ik ten laatste in de kelder lag: "ik geloof dat mijn einde er is". Daar opent God dat de punt van Zijn wraakzwaard ons vaderland raakte. Toen heb ik weer Zijn rede gehoord, dat die Majesteit de zaken van Zijn Zoon niet zou laten zitten, maar Hij zou de zaken van Zijn Zoon ter hand nemen. Daaruit heb ik altijd over die zaak gesproken, zoals ik gesproken heb. Ik heb nooit mee kunnen doen met: "mocht eens dit" en "mocht eens dat", ook al werd er gepraat over vereniging van kerkgemeenschap en van protestantisme. Al werd Rooms en Protestant allemaal één, en zó rechtzinnig dat er geen spelt tussen te krijgen was, dan is er in de troon van God niets veranderd. Daardoor heb ik nooit links of rechts gekund. Daarvoor zijn die zaken te diep in mijn ziel ingedrukt. Ik heb Zijn rede gehoord, ik heb gevreesd.

Het is daarom bij mij dan ook niet zo: jongens, nu zullen wij moeten gaan bidden, en ons moeten gaan verootmoedigen. Neen, ik heb het jaren mogen doen; ik heb het goede voor mijn volk mogen zoeken. Mijn eerste vrouw heeft dikwijls gezegd: "je hebt al een paar stel lopers versleten met 's nachts door de gang te lopen". Gij zult zeggen: "Wij zijn toch zeker als christenen verplicht niet onszelf te leven, maar, als Hij het ons toe schikt, te leven voor de naaste?" Maar dat bestaat niet in "mooi zitten en pootjes geven", in "lief" en "aardig" en "zalig". Helemaal niet! Want dat kan het zó zijn: de ene dag botert het prima, en de andere dag ruzie. Neen, dat moet vloeien uit Zijn genade, dat wij waarlijk uit Zijn genade, met de liefde bezet

zijn die uit Hem is, dat Hij ons vormt tot een instrument.

"Heere, als ik Uw rede gehoord heb", zegt de profeet, "heb ik gevreesd". Waarom? Omdat die Majesteit net zo rechtvaardig en heilig is, als Hij barmhartig is. En als Hij daarnaar handelt, dan kan Hij alles verdoen. Zo hebben wij gevreesd. Nu is een klap gevallen; het is een slag die aangekomen is; daar zullen wij nog wel meer achter komen. Het aantal doden begint al meer te stijgen. Wat zal er nog volgen? Wat voor ellende komt nog voort uit het onder water staan! Hoe zal het gaan met ziekten? Ik hoorde dat er in België al ziektes door overstroming zijn. Wij kunnen wel zeggen dat het een wonder zal zijn, als er geen ziekten uitbreken. Want door de eeuwen heen is dat bij rampen altijd het geval geweest. Ik zeg dat niet om mensen benauwd te maken, maar dat kan ieder weten die wel eens wat geschiedenis gelezen heeft. Het ligt voor de hand. Dat is niet van de zwartste zijde bekijken, dat is eenvoudig nuchter. Er wordt niet voor niets van overheidswege zo aangedrongen op het goed koken van de melk en het water. Dat heeft een reden. Maandag, toen ik op Sliedrecht was, zag ik dat de kadavers van koeien, varkens, kippen en konijnen, enz. door de polder heendreven. Wat vloeit er uit voort, dat er zoveel mensen en vee verdronken zijn? Het ligt voor de hand dat er ziekten uit ontstaan. En alles is Gods knecht, waarmee Hij ons zondig volk bezoekt. Als het niet volgt, dan moeten wij zeggen, dat God werkelijk nog een wonder erbij doet.

Alles heeft zo groot opgegeven van de techniek, van wat de mens kan. Ik geloof dat zaterdag nog de film 'hoe dichten wij onze dijken' is gedraaid. Ja, een mens is wat mans! Maar het kan ook anders, hé? Die mensen van Stavenisse vertelden me: gezwoegd, gevochten, urenlang, om de dijk te behouden, en gewonnen! Het water was wel een meter gezakt. Zij dachten: het water is gezakt, nu is het gevaar geweken. Een meter is geen kleinigheid als het zo kritiek staat. En ze keren zich om; ze zouden naar vrouw en kinderen gaan kijken, hoe het daar was. En tegelijk dat zij op weg naar huis gaan, komt er een vloedgolf over de dijk heen, een hele rij huizen die aan de buitenkant stonden mee, een hoop mensen die op de dijk stonden ook mee de diepte in. Die man waar ik over sprak zei: "ik zal het geroep van de mensen en het geloei van het vee nooit vergeten. Alles ging de kolkende diepte in. Hij werd beneden tegen een ijzeren hek aangeworpen, is er op gaan staan, is toen via de ramen tegen een muur opgeklauterd, en heeft 's nachts zo in de dakgoot gelegen. Vandaar zag hij het huis waar zijn vader, moeder, vrouw en kind in waren, onderste boven gaan. Het zijn toch verschrikkelijke dingen! Dan bewijst God, wat een macht Hij heeft. Waar blijft dan alle macht van de mens, met de dijken zo sterk te kunnen maken. Als God maar even wijst, ligt alles. Die God is verworpen. Die is niet meer erkend. Daarom: verstaan wij, en hebben wij wel eens verstaan van Zijn rede? Dan hebben wij gevreesd. En nu heeft die God gesproken door Zijn woord en Geest. Ik heb nu in het kort gesproken wat Hij wel eens tot mij gesproken heeft door Zijn Woord en Geest. Maar nu spreekt God voor heel de wereld in daden; tegen een ieder Nederlander persoonlijk, want het is een ongekend hoge vloed geweest. De Brielse Maas is gedicht, de gedachte was dat het water niet meer zo hoog zou komen. Gemiddeld is het ruim boven het hoogste peil van 1916 geweest. Spreekt God dan niet? Is het niet Zijn rede? Bewijst Hij niet: "Ik ben God!"?

Nu kom ik met dat woord persoonlijk tot eens ieders hart: vreest, vreest dan God, Die de zonde straft. Breekt met de zonde, laten wij ons vernederen voor Hem. Zoekt Zijn aangezicht; er mocht verlenging van onze vrede zijn, ook voor onze kinderen. Maar dát is de weg. Och, dat iedere Nederlander Zijn rede hoorde, dat Hij Zich toorn, schrikkelijk toorn over de zonde. Dat men eens gaat zoeken de naar oorzaak, dat men niet blijft stilstaan in oppervlakkigheid, maar de wortel gaat opzoeken waaruit Zijn toorn zo groot is. "Als ik Uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd". Wat hebben wij te zeggen, als wij oprecht en eerlijk zijn, wat hebben wij dan te zeggen? Ik zal het zo eenvoudig mogelijk maar nemen. Wij hebben de Bijbel, dan kunnen wij allen uit de Bijbel weten dat God Zich vertoorn over de zonde. Wij hebben het met elkander

gedaan, er ligt een nationale schuld. Wij hebben nu Zijn rede gehoord, dat Hij de zonde straft, dat Hij ons vaderland bezoekt in hun hoogmoed, in hun eigen leven, in hun afwijking van Hem de levende God, in de verwerping van Zijn Zoon. "Uw rede gehoord".

De profeet heeft gevreesd: wat moest hij zeggen? Kon hij aan het werk gaan om het oordeel af te bidden? Neen, dat ging niet, dan ging men door in de zonde. De zonde was ingeburgerd, die was gewoon geworden. Vanmorgen was er iemand die zei: "ja, dominee, ja, ik ben een gelovige, maar ik heb tegen mijn man gezegd: ik kan niet begrijpen, dat God het toegelaten heeft". Mijn antwoord was: "weet je hoe dat komt? Omdat de zonden zo ingeburgerd zijn - ook bij u - dat wij rechtstreeks beginnen God van onrecht te beschuldigen. Zó komt dat, mevrouw". Toe, wij kunnen weten wat vele duizenden niet weten. Laten wij niet God wat ongerijmds toeschrijven! De profeet kon het oordeel niet afbidden, die kon niet aan de gang met "kon het eens" en "mocht het eens" en "als het eens wezen mocht". Ja, maar wat dan? Neem eens de profeet Jeremia; die waagde nog een poging, maar God sprak: "bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op; want Ik zal niet horen". Als hij nog weer een poging deed, sprak God tot hem: "Al stonden Mozes en Samuël voor Mijn aangezicht, zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen". En tot Ezechiël spreekt God: "Ofschoon deze drie mannen, Noach, Daniël en Job, in het midden deszelfen waren, zij zouden door hun gerechtigheid alleen hun ziel bevrijden, spreekt de Heere HEERE." Het land zou woest worden. Wat dan? Ja, dan maar helemaal aan de kant van God staan. Maar hoe dan? In die zin: "O God, trek maar door?" Neen, zo zijn de profeten ook niet geweest. Waarom niet? Hier staat: "Rede. Toen heb ik gevreesd". En nu zijn die mensen niet lichtvaardig geweest en die hebben hun medemensen niet aangezien als "die goddelozen", maar als schepselen Gods. En wat moesten zij doen om het oordeel af te wenden? Om het af te bidden? Wat moesten zij beginnen? Daar staat de profeet Habakuk als een verslagene. Maar wat komt er nu voor de dag? Er is in Hem van de kennis Gods. En nu, uit de kennis Gods, die er bij hem is en de genade en verlichting, stelt de profeet hier een daad. Hij grijpt in eens die Majesteit (om zo te spreken) bij Zijn borst, hij grijpt Hem aan als in Zijn ingewand, en zegt: "Uw werk, Heere, behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren." Dat noemen wij die Majesteit als bij Zijn borst aangrijpen, als in Zijn ingewand. Hij toch, Hij werkt om Zijn Zelfs wil, tot de eer en tot de verheerlijking van Zijn Majesteit. Hij kon een voleinding maken en alles vernietigen. Maar wat zou Hij dan met Zijn grote Naam doen? Moet die dan ook uitgedelgd worden? Hij heeft toch gesproken, dat de Naam Zijns Zoons voortgeplant zal worden van kind tot kind, zo lange tijd als er de zon zal zijn? Daaruit komt die man voor de dag met het werk Gods. "Uw werk." Wat is Zijn werk? Toch, dat Hij Zichzelf verheerlijkt als Auteur, als Uitdenker van dat verheven heilswerk. Hij verheerlijkt Zichzelf daarin, dat Zijn Zoon Zich heeft opgeofferd in betaling voor de zonde, om in volkomen gehoorzaamheid een eeuwige gerechtigheid te verwerven. Immers, die eeuwige Geest, uitgaande van de Vader en van de Zoon, als de adem des levenden Gods, Die is het toch Die die arbeid door werken openbaar breng en toepast in zondaarsharten. Dat is dan tot Zijn eer en verheerlijking. Dat noemt hij: "Uw werk, HEERE, behoud dat in het leven in het midden der jaren". En dan nog eens er bij: "en maak het bekend in het midden der jaren", in al de ellende die er is. Twee zaken dus van dezelfde inhoud: "behoud dat in het leven" alsook "maak het bekend" en dat "in het midden der jaren". Merken wij dan in het bijzonder hierop, dat hier een werk is, waarbij alles van de mens wegvalt. Want als het is dat wij op een vleeselijke en menselijke wijze werken, dan zeggen wij: "Och Heere toch, mocht dat en mocht dat, en ach Heere mocht dát", en dan het einde ervan: "mocht er ook nog wat voor U overblijven". Maar dat is: Ik, Ik, Ik, en dan mag God er óók bijkomen en zegt men er van: "dat zou het grootste wezen". Dat doet de profeet niet; hij is ervan doordrongen: "o, wat zijn wij schuldig.". Daarin is niet één pleitgrond. Nu wordt het uitgangspunt en de pleitgrond: "Zijn werk". Dat Hij dat openbaar brengt in het zaligen van zondaars. Toe, laten wij daar toch, hoofd voor hoofd, ten

zeerste op letten. Want een ieder, waar enige oprechtheid is, die voelt toch aan als er gebeden en gevraagd wordt: "Heere, mocht het eens, en och Heere, kon het eens, en och Heere, als het eens wezen mocht", dat dat niet goed gaat, hé? Dat is allemaal: Ik, Ik, Ik en nog eens Ik. Dat gáát zo niet. Dat ligt hier totaal, helemaal buiten. Wat is dit dan voor een gebed? Een gebed moet Gode welbehaaglijk zijn. Dat kán niet anders. Dat is een gebed dat loopt over Christus, en dat loopt over de gemeente, dat loopt daarover dat wat God in de eeuwigheid uitdacht en waar 6000 jaar vijandschap tegen gewoed heeft, dat dát toch blijft. Heeft satan zulk een grote macht, en heeft hij als alles opgeroepen, gemobiliseerd dat aan de naam en zaak van Christus niet meer gedacht zou worden, maar dat dat zou verdwijnen, dan hebben wij nu nog eens een gelegenheid om te roepen: "Heere, wij zijn als Nederlanders wel onwaard, en wij hebben alles verzondigd; Gij zijt rechtvaardig Heere, dat Gij over ons toorn en met ons twist, maar Uw werk, Heere, behoud dat in het leven".

Dan volgt er nog wat. Hij voegt er bij: "in de toorn gedenk des ontfermens". De inhoud is dat de profeet daar terdege rekening mee houdt. Er is bij God zo'n schrikkelijke toorn, maar ook dat Hij in de toorn gedenkt des ontfermens. Wij haalden zo-even aan van Nineve. Daar was een toorn! Jona moest hen platweg de ondergang gaan aankondigen. Ze zouden worden omgekeerd als Sodom en Gomorra. Maar wanneer hij dat deed en zij vernederden zich, blijft God dan op Zijn punt staan: "Ik vernietig u toch?" Neen, dan komt voor de dag, dat Hij in de toorn gedenkt des ontfermens. Al wilde Jona het niet hebben, God deed het, om daarin van de heerlijkheid van Zijn Naam openbaar te brengen. Als Israël het had verzondigd, en wel op zo'n schrikkelijke wijze dat God tegen Mozes zegt: "Ik heb dit volk aangemerkt, en zie, het is een hardnekkig volk. Laat van Mij af, dat Ik hen verdelge, en hun naam van onder den hemel uitdoe; en Ik zal u tot een machtiger en meerder volk maken, dan dit is. (Je zult zeggen wat een plaats mocht die Mozes innemen, want die was door God Zelf verkoren om te zijn de voorganger van dat grote volk; hij wordt, wanneer de stammen op gingen, genoemd de koning van Jeschurun; hij wordt ook wel genoemd de middelaar des ouden verbonds.) Nu doet die man zó: die werpt zich op de grond en zegt: "dan moet Gij mij maar uit Uw boek delgen". Die had toch een gelegenheid om naastenliefde te beoefenen. Daar komt voor de dag wat genade doet. De genade doet het ook hier; dat grijpt de profeet aan: "Uw werk behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren". Bij Mozes komt voor de dag: "wat zullen de heidenen zeggen, dat Gij ze uit Egypteland hebt kunnen halen, maar niet in hun land brengen". Hij wil zeggen: "God daar staat Uw eer mee in verband. Hier, neem mij dan maar, reken mij dan al hun zonden maar toe, en ook toen wendde God Zich van de hittigheid van Zijn toorn.

Als ik daar dan over denk, dan zou ik bij tijden zeggen: "0, God, mag ik ook wat van die genade hebben? Leg het bij mij er maar op, mag ik waarlijk kruipen als een worm, mag dat?" Mozes zegt: "delg mij maar uit Uw boek". Neen, zegt God, dat kan niet. Al was het dat Mozes dat zei uit waarachtige liefde, maar wat uit Zijn lippen is gegaan, blijft vast en onverbroken. Hij stond van eeuwigheid in dat boek des levens, en daar komt nooit verandering in, ten spijt van alle macht der hel. Zo wendde God Zich van Zijn toorn. In de toorn gedacht Hij des ontfermens. Dan is dat de weg: ons verootmoedigen. Als er dan hetzij uit welke grond en hoe ook werkend, - zelfs met instemming van overheidswege - gesproken wordt over een Zondag voor verootmoediging, och, dat het geschiedde op de rechte wijze, niet om wat te verdienen en niet uit godsdienst en dat moet eigenlijk zo; maar in schuldbesef: wij hebben gezondigd. Ons leerboek, spreekt eerst van zondekennis, en dan van de toorn van God over de zonde, waaruit kan vloeien de verootmoediging, dus belijdende onze zonden, erende Zijn Majesteit in Zijn toorn, om ons daaruit te verootmoedigen. En waarachtige verootmoediging is een zeer goede plaats. Dan kan God geen kwaad bij ons doen. Als daar verootmoediging is, dan is daar ook werkend - want een verootmoedigde zondaar wordt in de Schriftuur ook genoemd een zachtmoedige - van de waarachtige liefde tot de naaste in al hun leed en rouw en droefenis;

geen onderdak meer, geen plaatsje meer waar zij kunnen zeggen: "ik ben thuis", geen kleren meer, geen geld op zak, enz. Dan kunnen wij waarachtige liefde bewijzen. Want daar het hart open gaat in geestelijk opzicht, om er mee bij God te zijn, daar is vanzelfsprekend ook naastenliefde; daar vloeien de giften vrij en graag. Dat zijn dingen die voor de hand liggend zijn. Daar is en wordt veel gedaan, maar er is nog veel meer nodig, om de grootste nood te lenigen. Wij horen schrikbarende getallen van getroffenen. Men spreekt zelfs van miljoenen die ook geëvacueerd moeten worden, al is het maar voor korte tijd soms; hoevelen dakloos, lijden ellende, armoede. Dan is de weg: schuld, God moet erkennen in Zijn toorn, en daaruit vernedering voor Zijn aangezicht. Dat is de weg van God.

Vanwege onze zonden, is God ook vrij als Hij ons laat houden, (ik bedoel onder ons: ons Nederlandse volk als volk, want wij zijn Nederlanders, een natie, dus als een familie) als Hij ons als volk laat houden een koud, hard hart, waarop nog meer slagen zullen moet vallen. Wij hebben niets te zeggen. Maar dat wij dan God daarin mogen bijvallen. Dat wij dan God inroepen, want Die kan de slagen heiligen. En als het is dat die geheiligd worden, dan is er aan die ontzettende roede toch nog honing.

Dat dan God Almachtig ons daarin nog begenadige, om Zijns Zoons, om Jezus wil, en dat een ieder wete dan wat hem betaamt voor Gods aangezicht, ook tegenover de naaste en dat alles tot eer Zijner Majesteit.

Amen.

Slotzang: Morgenzang: 7

Zegen.